

(333. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.*Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.***MIJNE HEEREN!**

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan vier ontwerpen van wet:

- 1°. tot regeling van het voorbereidend hooger onderwijs.
- 2°. tot wijziging en aanvulling van de hooger-onderwijswet.
- 3°. tot regeling van het middelbaar onderwijs, en
- 4°. tot wijziging en aanvulling van de wet tot regeling van het lager onderwijs.

De toelichtende memorie, die de wetsontwerpen vergezelt, bevat de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 23 Juni 1913.

WILHELMINA.

(333. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, met wijziging van de hooger-onderwijswet over te gaan tot eene zelfstandige regeling van het voorbereidend-hooger onderwijs;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

TITEL I.**Algemeene bepalingen.****Artikel 1.**

Vorbereidend-hooger onderwijs heeft ten doel op den grondslag van het lager onderwijs op te leiden tot de studie aan hoogeschoolen en universiteiten.

Artikel 2.

1. Vorbereidend-hooger onderwijs is huis- of schoolonderwijs.
2. Onderwijs, gegeven aan jongelieden van ten hoogste drie gezinnen gezamenlijk, wordt als huisonderwijs aangemerkt.
3. Ieder ander onderwijs wordt voor de toepassing dezer wet als schoolonderwijs beschouwd.
4. Scholen van voorbereidend-hooger onderwijs dragen den naam van „lyceum”.

Artikel 3.

1. De lycea worden onderscheiden in openbare en bijzondere.
2. De lycea, opgericht en onderhouden door het Rijk of de gemeenten, zijn openbare; de overige zijn bijzondere lycea.

Artikel 4.

De artikelen 4 en 5 der wet tot regeling van het lager onderwijs zijn van toepassing op de lokalen, in welke voorbereidend-hooger schoolonderwijs gegeven wordt, met dien verstande, dat de inspecteur der lycea in de plaats treedt van den districts-schoolopziener, en dat in den algemeenen maatregel van bestuur, uit kracht van genoemd artikel 4 vast te stellen, uitdrukkelijk wordt aangewezen, welke der daarin opgenomen regelen van toepassing zijn op de verschillende lokalen, in welke voorbereidend-hooger schoolonderwijs gegeven wordt.

Artikel 5.

1. Tot het geven van voorbereidend-hooger schoolonderwijs behoeven vreemdelingen Onze vergunning.
2. Zij, die aan lycea onderwijs geven, dragen den titel van leeraar of leerares.

Artikel 6.

1. De bevoegdheid tot het geven van voorbereidend-hooger onderwijs vervalt van rechtswege voor hem, die:

- a. onherroepelijk is veroordeeld wegens misdrijf of eene hem bij rechterlijke uitspraak ter zake van misdrijf opgelegde geldboete heeft betaald;
- b. bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is ontzet van een der rechten, genoemd in artikel 28, eerste lid onder 4°. van het Wetboek van Strafrecht;
- c. bij in kracht van gewijsde gegane rechterlijke uitspraak is ontzet van de ouderlijke macht, de voogdij of toeziende voogdij en de curateele of toeziende curateele, een en ander hetzij over één persoon hetzij over meer personen.

2. Bij ergerlijk levensgedrag of wanneer hij, bij het geven van onderwijs, leeringen verspreidt, strijdig met de goede zeden of aansporende tot ongehoorzaamheid aan de wetten des lands, kan de leeraar door Ons worden verklaard zijne bevoegdheid tot het geven van onderwijs verloren te hebben.

Artikel 7.

Hem, die de bevoegdheid tot het geven van voorbereidend-hooger onderwijs verloren heeft, kan haar in bijzondere gevallen door Ons worden teruggegeven.

Artikel 8.

Voor de practische opleiding van leeraren kan, op door Ons te bepalen voorwaarden, van lycea gebruik worden gemaakt.

Artikel 9.

Waar in deze wet van leeraren gesproken wordt, zijn hieronder leerareessen begrepen, ten ware het tegendeel uitdrukkelijk bepaald zij.

Artikel 10.

Van elk besluit, krachtens deze wet door Gedeputeerde Staten genomen, kan bij Ons in beroep worden gekomen door ieder, die bij de vernietiging of verbetering daarvan belang heeft.

Artikel 11.

Deze wet is niet toepasselijk op inrichtingen van onderwijs der zee- en landmacht, noch op de onderwijzers, bij die inrichtingen aangesteld.

Artikel 12.

1. Het lyceum heeft eenen cursus van zes jaren, verdeeld in twee deelen.
2. Het eerste deel omvat twee jaren, gedurende welke het onderwijs voor alle leerlingen hetzelfde is.
3. Het tweede deel omvat de vier volgende jaren en is gesplitst in drie afdeelingen, A, B en C.

Artikel 13.

In de eerste twee leerjaren wordt onderwijs gegeven in:

- a. de Nederlandsche taal;
- b. de Latijnsche taal;
- c. de Fransche taal;
- d. de Duitsche taal;
- e. de geschiedenis;
- f. de aardrijkskunde;
- g. de wiskunde;
- h. de plant- en dierkunde;
- i. het handteekenen;
- k. de gymnastiek.

Artikel 14.

1. In de afdeling A, bedoeld in artikel 12, derde lid, wordt onderwijs gegeven in:

- a. de Nederlandsche taal en letterkunde;
- b. de Latijnsche taal en letterkunde;
- c. de Grieksche taal en letterkunde;
- d. de Fransche taal en letterkunde;
- e. de Duitsche taal en letterkunde;
- f. de Engelsche taal en letterkunde;
- g. de geschiedenis;
- h. de staatsinrichting van Nederland en zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen;
- i. de aardrijkskunde;
- k. de wiskunde en cosmographie;
- l. de natuurkunde;
- m. de scheikunde;
- n. de plant- en dierkunde;
- o. het handteekenen;
- p. de gymnastiek.

In deze afdeling wordt bovendien, zoo daartoe door een of meer leerlingen de wensch wordt kenbaar gemaakt, onderwijs gegeven in de Hebreuwsche taal.

2. In de afdeling B, bedoeld in artikel 12, derde lid, wordt onderwijs gegeven in dezelfde vakken, als in de afdeling A, met uitzondering van het vak, in het eerste lid van dit artikel onder c vermeld.

3. In de afdeling C, bedoeld in artikel 12, derde lid, wordt onderwijs gegeven in dezelfde vakken, als in de afdeling A, met uitzondering van de vakken, in het eerste lid van dit artikel onder b en c vermeld, en met toevoeging van:

- q. de mechanica en
- r. het rechte lijnig teekenen.

Artikel 15.

1. Lycea, die, benevens het eerste deel, bedoeld in artikel 12, tweede lid, alle drie afdelingen, bedoeld in het derde lid van hetzelfde artikel, omvatten, worden in deze wet volledige lycea genoemd.

2. Lycea kunnen ook bestaan uit het eerste deel, bedoeld in artikel 12, tweede lid, en eene of twee der afdelingen, bedoeld in het derde lid van hetzelfde artikel.

TITEL II.**Van het openbaar voorbereidend-hooger onderwijs.****§ 1. Van de scholen.****Artikel 16.**

In gemeenten, in welke bij het in werking treden dezer wet het Rijk eene hogere burgerschool met vijfjarigen cursus in stand houdt, kan een Rijkslyceum gevestigd worden.

Artikel 17.

In elke gemeente, welker bevolking twintig duizend zielen te boven gaat en in welke geen Rijkslyceum gevestigd is, wordt door het gemeentebestuur ten minste één volledig lyceum opgericht en in stand gehouden.

Artikel 18.

1. Door Ons kan, telkens voor niet langer dan zes jaren, vrijstelling worden verleend van de verplichting, in artikel 17 opgelegd, indien blijkt, dat door eene bijzondere school voldoende in de behoefte der gemeente aan voorbereidend-hooger onderwijs

wordt voorzien, of indien om andere redenen op bezoek van een lyceum weinig te rekenen ware.

2. De ontheffing, in het eerste lid bedoeld, kan zich ook bepalen tot eene of twee der afdelingen, genoemd in artikel 12, derde lid.

3. Aan de besturen van gemeenten, welker bevolking minder dan twintig duizend zielen bedraagt, kan door Ons, onder voorwaarden bij algemeenen maatregel van bestuur vast te stellen, worden toegestaan, met een lyceum eene gewone middelbare school, als bedoeld in artikel 14 der middelbaar-onderwijswet, of eene lagere school, die voldoet aan de eischen, gesteld in artikel 48, eerste lid, 1°, b, achtste zinsnede, der wet tot regeling van het lager onderwijs, te verbinden.

Artikel 19.

1. Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt een algemeen leerplan voor de lycea vastgesteld, regelende den omvang en de verdeling van het onderwijs; op gelijke wijze worden voorschriften gegeven omtrent de toelating tot de lycea en de voorwaarden, onder welke splitsing van eene klasse in parallelafdeelingen moet plaats hebben.

2. Behoudens de bepalingen, vervat in het derde en vierde lid van dit artikel, wordt niemand als leerling tot een hooger studiejaar toegelaten, die niet ten genoegen van den rector en de leeraren aantoonde, dat hij de vereischte kennis bezit in de vakken, welke het onderwijs in de voorafgaande studiejaar van het lyceum omvat.

3. Tot de laagste klasse der afdeling C, vermeld in artikel 12, derde lid, worden zonder nader onderzoek toegelaten leerlingen, die bevorderd zijn:

a. tot de hoogste klasse van eene openbare of bijzondere lagere school, die voldoet aan de eischen, gesteld in artikel 48, eerste lid, 1°, b, achtste zinsnede der wet tot regeling van het lager onderwijs;

b. tot de derde klasse van eene openbare of aangewezen bijzondere middelbare school.

4. Tot de laagste klasse der afdelingen A en B, vermeld in artikel 12, derde lid, worden leerlingen, als bedoeld in het voorgaande lid, toegelaten na met goed gevolg afgelegd aanvullingsexamen in de Latijnsche taal.

Artikel 20.

Al hetgeen de verplichtingen van den rector en de leeraren en de verdere inrichting van het onderwijs betreft, wordt, voor zooverre het niet door deze wet is geregeld, wat de Rijkslycea aangaat bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld, en wat de gemeentelijke lycea betreft, met inachtneming van bij algemeenen maatregel van bestuur te geven voorschriften, door den gemeenteraad bepaald.

§ 2. Van de leeraren.**Artikel 21.**

1. Aan het hoofd van elk lyceum is een der leeraren geplaatst, die den titel draagt van rector.

2. De rector kan in de leiding van en het toezicht op het onderwijs in de eerste twee leerjaren en, indien het lyceum meer dan ééne afdeling, als bedoeld in artikel 12, derde lid, omvat, ook in elke der afdelingen door een der leeraren ter zijde worden gestaan.

3. Een der leeraren wordt aangewezen om den rector bij ontstentenis te vervangen.

Artikel 22.

1. Om tot leeraar aan een lyceum benoemd te kunnen worden, wordt gevorderd, behalve een getuigschrift van zedelijk bedrag, afgegeven door den burgemeester der gemeente of de burgemeesters der gemeenten, in welke men gedurende de laatste

twee jaren heeft gewoond, en het getuigschrift, vermeld in artikel 72:

a. voor de Latijnsche en de Grieksche talen en letterkunde het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der letteren en wijsbegeerte, met onderwijsbevoegdheid voor de te onderwijzen taal;

b. voor de Nederlandsche, de Fransche, de Duitsche en de Engelsche talen en letterkunde het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der letteren en wijsbegeerte, met onderwijsbevoegdheid voor de te onderwijzen taal, of het bezit der akte van bekwaamheid voor het te onderwijzen vak, als vermeld in artikel 65, eerste lid, onder *a* tot en met *d*;

c. voor de geschiedenis het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der letteren en wijsbegeerte, met onderwijsbevoegdheid voor geschiedenis, of het bezit der akte van bekwaamheid, vermeld in artikel 65, eerste lid, onder *e*;

d. voor de staatsinrichting van Nederland en zijne koloniën en bezittingen in andere werelddelen het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der rechtsgelerdheid, met onderwijsbevoegdheid voor staatswetenschappen, of het bezit der akte van bekwaamheid, vermeld in artikel 65, eerste lid, onder *f*;

e. voor de aardrijkskunde het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der wis- en natuurkunde of in die der letteren en wijsbegeerte, met onderwijsbevoegdheid voor aardrijkskunde, of het bezit der akte van bekwaamheid, vermeld in artikel 65, eerste lid, onder *g*;

f. voor de wiskunde, de cosmographie, de natuurkunde en de mechanica het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der wis- en natuurkunde, met onderwijsbevoegdheid voor het te onderwijzen vak, of het bezit van eene der akten van bekwaamheid, vermeld in artikel 65, eerste lid, onder *h* en *i*;

g. voor de scheikunde het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der wis- en natuurkunde, met onderwijsbevoegdheid voor scheikunde, of het bezit der akte van bekwaamheid, vermeld in artikel 65, eerste lid, onder *k*;

h. voor de plant- en dierkunde het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der wis- en natuurkunde, met onderwijsbevoegdheid voor plant- en dierkunde, of het bezit van de akte van bekwaamheid, vermeld in artikel 65, eerste lid, onder *l*;

i. voor het handteekenen en voor het rechthoekig teekenen het bezit van eene akte van bekwaamheid, als bedoeld in het eerste lid onder *k* en het tweede lid van artikel 57 der middelbaar-onderwijswet;

k. voor de gymnastiek het bezit van de akte van bekwaamheid, vermeld in artikel 57, eerste lid, onder *m* der middelbaar-onderwijswet;

l. voor de Hebreeuwsche taal het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der letteren en wijsbegeerte, met onderwijsbevoegdheid voor die taal, of van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der godgeleerdheid.

2. Tot het geven van onderwijs in de wiskunde, de cosmographie en de mechanica zijn mede bevoegd zij, die in het bezit zijn van het diploma, vermeld in artikel 118 onder 1°, 3°, 4°, 5° en 7° der hooger-onderwijswet.

3. Tot het geven van onderwijs in de scheikunde zijn mede bevoegd zij, die in het bezit zijn van het diploma, vermeld in artikel 118 onder 6° der hooger-onderwijswet.

4. Tot het geven van onderwijs in het rechthoekig teekenen zijn mede bevoegd zij, die in het bezit zijn van het diploma

vermeld in artikel 118 onder 1°, 2°, 3°, 4°, 5° en 7° der hooger-onderwijswet.

5. Tot het geven van onderwijs in de Hebreeuwsche taal zijn mede bevoegd zij, die in het bezit zijn van een diploma, uit hetwelk blijkt, dat zij met goed gevolg een kerkelijk examen in de Hebreeuwsche taal hebben afgelegd, indien dit diploma hun recht geeft om hetzij als bedienaar van den godsdienst, hetzij als godsdienstleeraar op te treden.

6. Bevoegd tot het geven van onderwijs in de gymnastiek aan het lyceum, aan hetwelk zij als leeraren voor andere vakken zijn verbonden, zijn tevens zij, die, zonder in het bezit te zijn van de akte, bedoeld in het eerste lid van dit artikel onder *k*, een getuigschrift van voldoende geschiktheid tot het geven van onderwijs in de gymnastiek kunnen overleggen, afgegeven onder voorwaarden, vast te stellen bij algemeenen maatregel van bestuur.

7. Tot het geven van onderwijs in een der vakken, vermeld in artikel 13 onder *a*, *c*, *d*, *e*, *f*, *g* en *h*, in de eerste twee leerjaren zijn mede bevoegd zij, die voor dat vak in het bezit zijn van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd examen A, vermeld in artikel 65, tweede lid.

Artikel 23.

De vereischen voor benoembaarheid, in het vorige artikel gesteld, gelden niet ten aanzien van hen, die, van het geven van voorbereidend-hooger onderwijs geen beroep makende en zich zonder geldelijke belooning daartoe bereid verklarende, van Ons vergunning hebben verkregen tot het geven van zoodanig onderwijs.

Artikel 24.

Voor de rectoren der lycea wordt gevorderd, behalve het in den aanhef van artikel 22, eerste lid, vermelde getuigschrift, de graad van doctor, in de faculteit der letteren en wijsbegeerte of in die der wis- en natuurkunde verworven.

Artikel 25.

De rectoren en leeraren der Rijkslycea worden door Ons benoemd, geschorst en ontslagen.

Artikel 26.

1. De rectoren en leeraren der gemeentelijke lycea worden benoemd door den gemeenteraad, die vooraf eene aanbevelingslijst van benoembaren ontvangt, door de commissie van toezicht opgemaakt na verhoor van den inspecteur of de inspecteurs, en, voor zoover de leeraren betreft, ook na verhoor van den rector, wier advies aan den gemeenteraad wordt overgelegd. In gevallen van spoedeischenden aard kan met afwijking van de vorige zinsnede een leeraar door burgemeester en wethouders voor den duur van ten hoogste twee maanden worden benoemd, de commissie van toezicht en den inspecteur of de inspecteurs gehoord.

2. De rectoren en leeraren kunnen door burgemeester en wethouders worden geschorst, den inspecteur of de inspecteurs gehoord. Dezen geven zoo spoedig mogelijk rekenschap van hun besluit aan den gemeenteraad.

3. Zij worden ontslagen door den gemeenteraad, burgemeester en wethouders, den inspecteur of de inspecteurs, en, voor zoover de leeraren betreft, den rector gehoord.

4. Is schorsing naar inzien van den inspecteur noodig, en zijn burgemeester en wethouders nalatig of weigerachtig daartoe over te gaan, dan kan de schorsing door Gedeputeerde Staten geschieden.

5. Is ontslag naar inzien van burgemeester en wethouders of van den inspecteur of de inspecteurs noodig, en is de gemeenteraad nalatig of weigerachtig daartoe over te gaan, dan kan het ontslag door Gedeputeerde Staten geschieden.

Artikel 27.

De besluiten van gemeenteraden tot benoeming van rectoren en leeraren aan gemeentelijke lycea, tot regeling van het bedrag hunner jaarwedden en tot vaststelling van het getal der leeraren behoeven de goedkeuring van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

Artikel 28.

1. De schorsing van een rector of leeraar geschiedt voor ten hoogste drie maanden.

2. Het besluit tot schorsing bepaalt, of zij geschiedt met behoud, dan wel met gedeeltelijk of geheel verlies der bezoldiging.

3. Schorsing of ontslag wordt niet uitgesproken, dan nadat de belanghebbende in de gelegenheid is gesteld zich ten opzichte van de tegen hem gerezen bezwaren te verantwoorden.

Artikel 29.

1. De rectoren en leeraren der gemeentelijke lycea worden voor de toepassing der bepalingen omtrent pensioen als burgerlijke ambtenaren aangemerkt.

2. De bijdragen, ingevolge het voorgaande lid door de rectoren en leeraren verschuldigd, worden door de zorg der gemeentebesturen geïnd en aan het Rijk verantwoord.

Artikel 30.

1. De leeraar onthoudt zich van iets te leeren, te doen of toe te laten, dat strijdig is met den eerbied, verschuldigd aan de godsdienstige begrippen van andersdenkenden.

2. De leeraar, die zich in dit opzicht aan plichtverzuim schuldig maakt, kan door Ons voor ten hoogste een jaar en, bij herhaling der overtreding, voor onbepaalden tijd in zijne bevoegdheid tot het geven van onderwijs aan eene openbare school geschorst worden.

§ 3. *Van de kosten.***Artikel 31.**

De kosten der gemeentelijke lycea, voor zooverre zij niet komen ten laste van anderen of uit bijzondere daartoe bestemde fondsen kunnen worden bestreden, door de gemeente te dragen, zijn:

a. de jaarwedden van de rectoren, leeraren en bedienden dier scholen;

b. de kosten van het oprichten en in stand houden of het huren der schoollokalen en der woningen van de rectoren, leeraren en bedienden, voor zooveel die het genot van vrije woning mochten hebben;

c. die van verlichting en verwarming der schoollokalen;

d. die van het aanschaffen en onderhouden der schoolmeubelen, werktuigen en verdere hulpmiddelen voor het onderwijs;

e. de kosten der plaatselijke commissie van toezicht.

Artikel 32.

1. Aan gemeenten, die een of meer lycea in stand houden, wordt ten behoeve van die school of scholen onder door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te stellen voorwaarden uit 's Rijks kas subsidie verleend.

2. Het subsidie wordt voor elke school berekend op een bedrag van één duizend gulden per klasse over het getal klassen, welke die school op 15 September van het afgelopen jaar telde, met dien verstande, dat parallelklassen slechts dan bij de berekening in aanmerking komen, wanneer zij gevormd zijn om te voorkomen, dat het getal leerlingen voor volledig onderwijs eener klasse vier en twintig of een veelvoud van vier en twintig zou overschrijden.

3. Jaarlijks wordt het bedrag van het subsidie, op hetwelk eene gemeente over het afgelopen jaar aanspraak heeft, door Ons vastgesteld.

Artikel 33.

Tot een gemeentelijk lyceum hebben leerlingen, afkomstig uit de gemeente, die de school in stand houdt, en leerlingen, afkomstig uit andere gemeenten, in welke geen openbaar lyceum gevestigd is, op gelijken voet toegang. Eerstbedoelde gemeente regelt de toelating.

Artikel 34.

1. Iedere gemeente, in welke geen openbaar lyceum gevestigd is, verleent eene bijdrage in de kosten van elk Rijks- en gemeentelijk lyceum, tot hetwelk leerlingen zijn toegelaten, wier ouders of voogden of die, bij meerderjarigheid, zelve in de gemeente hoofdverblijf hebben in den zin van artikel 245 der Gemeentewet.

2. Deze bijdrage is verschuldigd over het afgelopen kalenderjaar en wordt berekend door tachtig ten honderd van het gemiddeld bedrag van de kosten der school per leerling te vermenigvuldigen met het getal der in het eerste lid bedoelde leerlingen, die op 15 September van dat jaar tot de school waren toegelaten.

3. Het gemiddeld bedrag der kosten, bedoeld in het voorgaand lid, wordt gevonden door het totaal van de kosten der school, bedoeld in artikel 31, na aftrek, voor zooveel een gemeentelijk lyceum betreft, van het Rijkssubsidie, bedoeld in artikel 32, en, voor zooveel een Rijkslyceum betreft, van een daarmede overeenstemmend bedrag, te deelen door het geheele getal leerlingen, die op 15 September van het afgelopen jaar tot de school waren toegelaten. Bij de vaststelling van het totaal der kosten mag niet meer dan zes ten honderd per jaar van de bedragen, uitgegeven voor het oprichten van schoollokalen en woningen van rectoren, leeraren en bedienden, in berekening worden gebracht.

4. Op denzelfden voet, als in de eerste drie leden van dit artikel bedoeld, wordt door iedere gemeente, in welke een Rijkslyceum gevestigd is, in de kosten dier school bijgedragen, tenzij eene overeenkomst gelde, krachtens welke die gemeente in anderen vorm aan het Rijk tegemoetkoming verleent, dan wel door haar zelve een lyceum in stand gehouden wordt.

In het eerstbedoeld geval wordt de opbrengst der schoolgelden bij de vaststelling van de bijdrage in mindering gebracht.

Artikel 35.

1. Het bestuur eener gemeente, welke een of meer lycea in stand houdt, zendt na afloop van ieder kalenderjaar aan Gedeputeerde Staten eene opgave van de gegevens, welke voor de berekening van de in het vorig artikel bedoelde bijdragen moeten dienen.

2. Gedeputeerde Staten stellen, na onderzoek van deze gegevens, het door elke der belanghebbende gemeenten verschuldigd bedrag vast en doen hiervan mededeeling aan de besturen dier gemeenten.

Artikel 36.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken stelt na afloop van ieder kalenderjaar de door elke der belanghebbende gemeenten ingevolge artikel 34 verschuldigde bijdrage in de kosten der Rijkslycea vast en doet hiervan mededeeling aan de besturen dier gemeenten. Deze bijdragen worden in 's Rijks schatkist gestort.

Artikel 37.

1. Van iederen leerling, met uitzondering van bedeeiden en van hen, die, schoon niet bedeed, onvermogen zijn, wordt een schoolgeld geheven.

2. De minvermogenen worden, indien het schoolgeld voor

iedereen leerling van dezelfde klasse gelijk is, slechts voor een gedeelte aan de heffing onderworpen.

3. Het schoolgeld mag niet meer bedragen dan hetgeen voor het onderwijs per leerling kan geacht worden te blijven voor rekening der corporatie, welke het schoolgeld heft. Indien het niet voor iedereen leerling van dezelfde klasse gelijk is, mag de hoogste klasse van schoolgeldheffing dit bedrag niet te boven gaan.

4. Behoudens de in het volgend lid bedoelde gevallen, wordt het schoolgeld geheven in de gemeente, in welke de ouders of voogden der leerlingen of, indien deze meerderjarig zijn, zij zelve hoofdverblijf hebben in den zin van artikel 245 der Gemeentewet.

5. Van leerlingen, wier ouders of voogden of die, bij meerderjarigheid, zelve zoodanig hoofdverblijf hebben in eene andere gemeente, in welke een openbaar lyceum gevestigd is, en van minderjarige leerlingen, wier ouders of voogden zoodanig hoofdverblijf niet hebben in eenige gemeente van het Rijk in Europa, wordt schoolgeld geheven in de gemeente, in welke zij ter school gaan.

6. Van de leerlingen der Rijkslycea in de gemeenten, in welke deze scholen gevestigd zijn, wordt schoolgeld geheven door het Rijk, van leerlingen dier scholen in andere gemeenten en van leerlingen van gemeentelijke lycea geschiedt de heffing door de gemeentebesturen.

Artikel 38.

1. Het invoeren, wijzigen en afschaffen van schoolgelden geschiedt, bij heffing door het gemeentebestuur, bij plaatselijke verordening met inachtneming van de artikelen 232 tot en met 236 der Gemeentewet. De invordering wordt geregeld door eene plaatselijke verordening overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 258 tot en met 262 dier wet. Indien het schoolgeld, behalve voor zooveel betreft het geval, in artikel 37, tweede lid, vermeld, niet voor iedereen leerling van dezelfde klasse gelijk is, zijn daarop de artikelen 264 tot en met 266 dier wet mede van toepassing.

2. Bij heffing door het Rijk geschiedt de bepaling van het schoolgeld, zoomede de regeling van de wijze van invordering daarvan door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken. De opbrengst wordt in 's Rijks schatkist gestort.

Artikel 39.

Indien Wij, Gedeputeerde Staten gehoord, oordeelen, dat eene gemeente door de uitgaven ten behoeve van openbare lycea, aldaar of elders gevestigd, in verhouding tot hare middelen en andere uitgaven, onbillijk zou worden bezwaard, kan haar uit 's Rijks kas tijdelijk een buitengewoon subsidie verleend worden. Ons daartoe strekkend en met redenen omkleed besluit wordt, te gelijk met het advies van Gedeputeerde Staten, in de *Nederlandsche Staatscourant* openbaar gemaakt.

TITEL III.

Van het bijzonder voorbereidend-hooger onderwijs.

§ 1. Algemeene bepalingen.

Artikel 40.

1. Het staat aan iedereen Nederlander, iedereen vreemdeling, die de bij artikel 5, eerste lid, bedoelde vergunning bezit, elke erkende vereeniging en ieder kerkgenootschap vrij een bijzonder lyceum te openen, onder voorwaarde, dat de oprichter vooraf daarvan kennis geve aan het gemeentebestuur en aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, met overlegging van de reglementen en statuten.

2. Worden die reglementen of statuten gewijzigd of ingetrokken, dan doet het hoofd of het bestuur der school gelijke mededeeling van de wijziging of intrekking.

Artikel 41.

Tot het openen van een bijzonder lyceum, gesticht bij uiterste wilsbeschikking, wordt Onze goedkeuring vereischt. Bij het daartoe strekkend verzoek wordt door de erfgenamen, executeurs of administrateurs het testament overgelegd.

Artikel 42.

Het bestuur van elk bijzonder lyceum zendt jaarlijks vóór 1 Maart aan het gemeentebestuur een beredeneerd verslag omtrent den toestand der school in het vorige jaar, en vóór 1 November aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken gelijk verslag over het afgelopen leerjaar.

Artikel 43.

Het verzuim der kennisgevingen en van het doen van het verzoek en der verslagen, gevorderd bij de artikelen 40, 41 en 42, wordt gestraft met eene boete van ten hoogste f 25 en bij herhaling van ten hoogste f 100. Bij de derde overtreding wordt bovendien bij rechterlijk vonnis de sluiting der school bevolen.

§ 2. Van de aanwijzing en de subsidieering van bijzondere lycea.

Artikel 44.

Door Ons kunnen, bij besluit, den Raad van State gehoord, bijzondere lycea, die ééne of meer der afdelingen, bedoeld in artikel 12, derde lid, omvatten, telkens voor een tijdperk van zes jaren, worden aangewezen als bevoegd aan hunne leerlingen der hoogste klasse gelegenheid te geven, om, op dezelfde voorwaarden en op dezelfde wijze als de leerlingen der openbare lycea, na afgelegd eindexamen het getuigschrift te verkrijgen overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 57 en 58.

Artikel 45.

1. De aanwijzing geschiedt op een daartoe tot Ons gericht verzoekschrift van het bestuur of, bij ontstentenis daarvan, van het hoofd van het lyceum.

2. Bij het verzoekschrift moeten worden overgelegd het reglement of de reglementen en het leerplan van het lyceum.

3. Uit die stukken moet blijken:

1°. dat het lyceum, behalve een eerste deel, als bedoeld in artikel 12, tweede lid, ten minste omvat eene der drie afdelingen, als bedoeld in het derde lid van dat artikel;

2°. dat aan het lyceum in den loop van den zesjarigen cursus gedurende ten minste evenveel uren onderwijs wordt gegeven, als in het algemeen leerplan, bedoeld in artikel 19, eerste lid, voor de openbare lycea is voorgeschreven voor het eerste deel en die afdeling of afdelingen van het tweede deel, welke het lyceum omvat;

3°. dat in de vakken, vermeld in artikel 13, en in de vakken, in artikel 14 aangegeven voor de afdeling of afdelingen, welke het lyceum omvat, voor zoover die vakken niet zijn opgenomen in het programma van het eindexamen, bedoeld in artikel 58, derde lid, in den loop van den zesjarigen cursus te zamen onderwijs wordt gegeven gedurende ten minste evenveel uren als, volgens het algemeen leerplan, voor die vakken te zamen aan een openbaar lyceum besteed moeten worden;

4°. dat in elk der vakken, vermeld in artikel 13, en der vakken, in artikel 14 aangegeven voor de afdeling of afdelingen, welke het lyceum omvat, hetwelk wel is opgenomen in het programma van het eindexamen, bedoeld in artikel 58, derde lid, in den loop van den zesjarigen cursus gedurende evenveel uren onderwijs wordt gegeven als, volgens het algemeen leerplan, voor dat vak aan een openbaar lyceum te

besteden zijn, behoudens de vermindering daarvan, die ingevolge het onder 5°. bepaalde zal zijn toegelaten;

5°. dat van het aantal uren, gedurende hetwelk aan het lyceum ingevolge het onder 2°. bepaalde onderwijs moet worden gegeven, niet meer dan vier per week en per klasse besteed worden aan vakken, niet vermeld in de artikelen 13 en 14.

Artikel 46.

1. Om aan een aangewezen bijzonder lyceum onderwijs te kunnen geven, wordt vereischt, behalve de getuigschriften, bedoeld in den aanhef van artikel 22, eerste lid, het bezit van een diploma of eene akte van bekwaamheid, in de artikelen 22 en 24 gevorderd voor de rectoren en leeraren der openbare lycea; of, voor zoover de aangestelde voor een vak, in hetwelk hij onderwijs geeft of zal geven, niet in het bezit is van zoodanig diploma of zoodanige akte van bekwaamheid, een bewijs, dat de aanstelling door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken is bekrachtigd.

2. Tot het geven van onderwijs in de eerste twee leerjaren zijn mede bevoegd zij, die in het bezit zijn van een getuigschrift van met goed gevolg afgelegd candidaatsexamen voor de vakken *a* tot en met *h* van artikel 13, en bovendien van een getuigschrift van met goed gevolg volbrachte studie van ten minste vijf jaar in de wijsbegeerte en godgeleerdheid, afgegeven door het bestuur van een kerkgenootschap.

3. De bepaling van artikel 23 is ten deze toepasselijk.

Artikel 47.

Het eerste lid van het vorig artikel is niet toepasselijk op hem, die bij schorsing, ontslag, of ontstentenis of tijdelijke verhinderings van eenen leeraar de opengevallen plaats gedurende niet langer dan twee maanden waarneemt.

Artikel 48.

De besturen en, bij ontstentenis daarvan, de hoofden van ingevolge artikel 44 aangewezen lycea zijn verplicht zorg te dragen, dat uitsluitend onderwijs wordt gegeven door leeraren, die bevoegd zijn aan een aangewezen bijzonder lyceum onderwijs te geven. Van elke aanstelling van een leeraar geven zij binnen eene week kennis aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, met overlegging van eene opgave van de diploma's en akten van bekwaamheid, die de aangestelde bezit, alsmede van een staat van zijn dienst als leeraar.

Artikel 49.

De bekrachtiging door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van de aanstelling van eenen leeraar, bedoeld in artikel 46, wordt geacht te zijn verleend, indien binnen twee maanden na de ontvangst der aanvraag daarop geene beschikking is genomen of de beslissing daarop niet is verdaagd. De beslissing kan slechts eenmaal voor den tijd van ten hoogste twee maanden worden verdaagd en de bekrachtiging kan slechts bij eene met redenen omkleede beschikking worden geweigerd.

Artikel 50.

De besturen en, bij ontstentenis daarvan, de hoofden van ingevolge artikel 44 aangewezen lycea zijn verplicht zorg te dragen, dat het onderwijs wordt gegeven volgens een jaarlijks vóór den aanvang van het schooljaar aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken medegedeelden en in een der schoolvertrekken opgehangen rooster van lesuren, op welken tevens de feestdagen en vacantietijden zijn vermeld.

Artikel 51.

De besturen en, bij ontstentenis daarvan, de hoofden van ingevolge artikel 44 aangewezen lycea zijn verplicht, bij wijziging of aanvulling van de reglementen of van het leerplan, die wijziging of aanvulling binnen eene maand ter kennis van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te brengen.

Artikel 52.

De aanwijzing kan door Ons, bij besluit, den Raad van State gehoord, worden ingetrokken, indien Ons blijkt, dat in strijd met de bepalingen van deze wet gehandeld wordt, het onderwijs niet wordt gegeven overeenkomstig het leerplan, of bij wijziging of aanvulling van de reglementen of van het leerplan niet langer wordt voldaan aan de wettelijke eischen. Komt het bestuur of, bij ontstentenis daarvan, het hoofd van een ingevolge artikel 44 aangewezen lyceum het bepaalde bij de artikelen 48, 50 en 77 niet of niet langer na, dan wordt de aanwijzing op gelijke wijze ingetrokken.

Artikel 53.

1. Ten behoeve van een bijzonder lyceum kan door Ons uit 's Rijks kas subsidie worden verleend, mits het:

1°. staat onder het bestuur van eene instelling of vereeniging, die rechtspersoonlijkheid bezit;

2°. ingevolge artikel 44 is aangewezen.

2. Voor de berekening van dit subsidie komen in aanmerking de wekelijks gegeven uren onderwijs tot een maximum getal uren, overeenstemmend met het getal, dat volgens het algemeen leerplan, bedoeld in artikel 19, eerste lid, aan het onderwijs in de vakken, vermeld in artikel 13, en in de vakken, in artikel 14 aangegeven voor de afdeling of afdeelingen, welke het lyceum omvat, aan een openbaar lyceum wekelijks besteed wordt. Buiten aanmerking blijven de uren, besteed aan onderwijs in vakken, ten aanzien van welke Onze Minister van Binnenlandsche Zaken aan het bestuur heeft medegedeeld, dat zij niet kunnen gerekend worden tot het voorbereidend-hooger onderwijs te behooren. Bedoelde mededeeling wordt aan het bestuur toegezonden binnen eene maand, hetzij na ontvangst van het leerplan, in te zenden ingevolge artikel 45, hetzij na ontvangst van de kennisgeving van wijziging of aanvulling daarvan, in te zenden ingevolge artikel 51. Tusschen meer dan twee achtereenvolgende lesuren mag ten hoogste een kwartier uur van ontspanning worden gegeven, welke tijd voor de berekening van het subsidie medetelt.

3. Indien het getal leerlingen in eene klasse meer dan vier en twintig bedraagt en die klasse gesplitst is in twee parallel-klassen, komen hierbij twee, en indien het getal leerlingen in eene klasse meer dan acht en veertig bedraagt en de klasse gesplitst is in drie parallelklassen, drie parallelklassen voor de berekening van het subsidie in aanmerking. Voor eene in twee parallelklassen gesplitste klasse, van welke het getal leerlingen tot vier en twintig of minder dan vier en twintig, en voor eene in drie parallelklassen gesplitste klasse, van welke het getal leerlingen tot acht en veertig of minder dan acht en veertig daalt, kunnen deze parallelklassen niettemin in berekening worden gebracht, wanneer het zich laat aanzien, dat deze daling van tijdelijken aard zal zijn.

4. Voor elk der voor het subsidie in aanmerking komende uren wordt een bedrag van vijf en veertig gulden berekend, indien het lyceum gevestigd is in eene gemeente, welker bevolking dertigduizend zielen of minder bedraagt, en een bedrag van vier en vijftig gulden, indien het lyceum gevestigd is in eene gemeente, welker bevolking dertigduizend zielen te boven gaat. Voorts wordt eene bijdrage in de aan den rector uit te keeren jaarwedde verleend tot een bedrag van eenduizend gulden. Eindelijk wordt de helft der kosten van stichting, inrichting en onderhoud of huur van een gymnastieklokaal vergoed volgens bepalingen, bij algemeenen maatregel van bestuur vast te stellen.

5. Het overeenkomstig de drie voorgaande leden berekend subsidie wordt verminderd tot het bedrag, met hetwelk over het afgelopen jaar de uitgaven de overige inkomsten der school zijn te boven gegaan, en wordt niet uitgekeerd, wanneer de bedoelde inkomsten niet door de uitgaven zijn overtroffen.

6. Voor subsidie komen niet in aanmerking bijzondere lycea:

Regeling en wijziging van het hooger, middelbaar en lager onderwijs.

a. van welke over het afgelopen jaar de opbrengst der schoolgelden eene gemiddelde inkomst per leerling heeft opgeleverd van meer dan tweehonderd gulden;

b. gevestigd in gemeenten met een openbaar lyceum in of gemeenten daaraan grenzende, indien over het afgelopen jaar de opbrengst der schoolgelden eene gemiddelde inkomst per leerling heeft opgeleverd van niet meer dan veertig gulden, of zooveel minder als die inkomst van het openbaar lyceum beneden dat bedrag is gebleven.

7. De besturen zijn gehouden aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken alle inlichtingen te geven, verlangd met betrekking tot de vijf voorgaande leden, en zulks op straffe van verval van aanspraak op subsidie.

8. Jaarlijks in de maand Januari zendt het bestuur, dat op Rijkssubsidie krachtens dit artikel over het voorgaande jaar aanspraak maakt, zijne daartoe strekkende aanvraag aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

9. Voorschriften omtrent de uitvoering van dit artikel worden bij algemeenen maatregel van bestuur gegeven.

Artikel 54.

Behoudens het subsidie, in artikel 53 geregeld, mag aan een bijzonder lyceum van Overheidswege eene geldelijke bijdrage of eenige andere ondersteuning noch middellijk noch onmiddellijk worden toegekend.

Artikel 55.

In gemeenten, in welke geen openbaar lyceum gevestigd is, mag de toegang tot een gesubsidieerd bijzonder lyceum, tenzij dit uitsluitend voor interne leerlingen bestemd zij, aan geen leerling geweigerd worden op grond van godsdienstige gezindheid.

Artikel 56.

1. Het subsidie, in artikel 53 geregeld, wordt verminderd met vijftig ten honderd over elk jaar, in hetwelk het aantal leerlingen minder dan zes en dertig, en vervalt over elk jaar, in hetwelk het minder dan vier en twintig bedraagt. Dit is niet van toepassing gedurende de eerste zes jaren na de opening van de school.

2. Bij de toepassing van dit artikel wordt tot grondslag genomen het getal leerlingen, die op den vijftienden dag der maand Januari van het loopende schooljaar als werkelijk schoolgaande bekend staan.

TITEL IV.

Van de eindexamens en de getuigschriften.**Artikel 57.**

1. Aan de leerlingen van de hoogste klasse van iedere afdeling der openbare en der ingevolge artikel 44 aangewezen bijzondere lycea wordt telken jare aan het einde van den cursus gelegenheid gegeven om op grond van een met goed gevolg afgelegd mondeling en schriftelijk examen een getuigschrift te verkrijgen, dat zij bekwaam zijn tot de studie aan eene universiteit of eene hoogeschool over te gaan.

2. Aan dit getuigschrift ontleent de bezitter de bevoegdheid toegelaten te worden tot de examens in de faculteiten der universiteit of aan de hoogeschool, in het getuigschrift vermeld.

3. a. Het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eindexamen in de afdeling A, vermeld in artikel 12, derde lid, geeft recht tot het afleggen van het eerste examen in de faculteiten der godgeleerdheid, der letteren en wijsbegeerte, en der rechtsgeleerdheid aan eene universiteit.

b. Het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eindexamen in de afdeling B, vermeld in artikel 12, derde lid, geeft recht tot het afleggen van het eerste examen in de faculteiten der geneeskunde, der wis- en natuurkunde, en der

rechtsgeleerdheid aan eene universiteit en tot het eerste examen aan eene hoogeschool.

c. Het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eindexamen in de afdeling C, vermeld in artikel 12, derde lid, geeft recht tot het afleggen van het eerste examen aan eene hoogeschool.

4. Om te worden toegelaten tot de examens in de faculteiten of aan eene hoogeschool, niet vermeld in het verkregen getuigschrift, moet de bezitter, naar genoegen van de faculteit of van de afdeling, voor welke hij het examen wenscht af te leggen, het bewijs leveren, dat hij voldoende kennis bezit voor de studie van het door hem gekozen vak.

Artikel 58.

1. Het examen, bedoeld in het eerste lid van artikel 57 — voor zoover het mondeling is, in het openbaar te houden —, wordt afgenomen door leeraren van het lyceum, onder toezicht van gecommiteerden, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken aan te wijzen.

2. Bij verschil van gevoelen tusschen de leeraren, die het examen hebben afgenomen, en de gecommiteerden omtrent het verlenen van het getuigschrift, beslissen laatstgenoemden.

3. Het programma van het examen, alsmede de regelen, volgens welke het wordt afgenomen en volgens welke het toezicht door de gecommiteerden wordt uitgeoefend, worden, voor zoover deze wet daarin niet voorziet, bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

Artikel 59.

1. Aan alle anderen, dan de in artikel 57 vermelde leerlingen, wordt eenmaal 's jaars gelegenheid gegeven om door het met gunstig gevolg afleggen van gelijk examen, als in artikel 58 vermeld, voor eene door Ons te benoemen commissie, gelijk getuigschrift te verkrijgen. Daarbij moet echter blijken, op de wijze bij algemeenen maatregel van bestuur vast te stellen, dat zij, die zulk een getuigschrift verlangen, voldoende onderwezen zijn of voldoende kennis bezitten ook in de vakken, die in de afdeling van het lyceum, in welke het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eindexamen gelijk is aan het door hen verlangde, onderwezen zijn, maar bij het eindexamen niet worden gevraagd.

2. De tijd en de plaats der vergaderingen dezer commissie worden door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken bepaald.

3. Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt bepaald, van welke vakken zij, die andere van Staatswege ingestelde of erkende en gedeeltelijk dezelfde vakken omvattende examens met goed gevolg hebben afgelegd, bij het in het eerste lid van dit artikel omschreven examen zullen zijn vrijgesteld.

4. Voor het afleggen van het in het eerste lid van dit artikel omschreven examen wordt bij vooruitbetaling tien gulden voldaan. Deze gelden worden in 's Rijks schatkist gestort.

Artikel 60.

De gecommiteerden, bedoeld in artikel 58, alsmede de leden der commissie, bedoeld in artikel 59, ontvangen uit 's Rijks schatkist vergoeding voor reis- en verblijfkosten. Hun kan bovendien het genot van vacatiegelden worden toegekend.

Artikel 61.

Personen, die den leeftijd van vijf en twintig jaren bereikt hebben, kunnen, zonder het in artikel 57 of artikel 59 vermelde getuigschrift te hebben verkregen, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken tot de examens aan eene universiteit of aan eene hoogeschool worden toegelaten, wanneer de faculteit, de hoogeschool of de afdeling der hoogeschool, voor welke de bedoelde personen examen wenschen af te leggen, verklaart, dat zij voldoende algemeene ontwikkeling en geschiktheid bezitten voor de studie van het door hen gekozen vak.

Artikel 62.

Met het getuigschrift, vermeld in artikel 57, eerste lid, wordt gelijkgesteld het getuigschrift, na een met goed gevolg afgelegd eindexamen uitgereikt aan hen, die in 's Rijks koloniën en bezittingen in andere werelddeelen tot het einde toe het onderwijs hebben gevolgd aan een lyceum, ingericht overeenkomstig de eischen van deze wet, of aan eene andere inrichting van voorbereidend-hooger onderwijs, door Ons daarmede gelijkgesteld.

Artikel 63.

1. Met het getuigschrift, vermeld in artikel 57, eerste lid, wordt eveneens gelijkgesteld het getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan eene universiteit of eene hoogeschool, afgegeven door buitenlandsche instellingen van onderwijs of onderzoek, mits:

a. de eischen, voor het verkrijgen van het getuigschrift gesteld, voldoende waarborg opleveren, dat de bezitter bekwaam is om tot de studie aan eene Nederlandsche universiteit of hoogeschool over te gaan;

b. de bezitter op het tijdstip, op hetwelk het getuigschrift werd verkregen, geen ingezetene van het Rijk was.

2. Van de voorwaarde, dat de bezitter van het getuigschrift op het tijdstip, op hetwelk het werd verkregen, geen ingezetene van het Rijk was, kan door Ons in bijzondere gevallen vrijstelling worden verleend.

3. Door Ons worden bij besluit — den Raad van State gehoord, en na ingewonnen advies van ieder der senaten van de Rijksuniversiteiten, de gemeentelijke universiteit te Amsterdam, de bijzondere universiteiten, vermeld in eene aanwijzing, als bedoeld in artikel 184 der hooger-onderwijswet, en de hoogescholen — de bedoelde buitenlandsche instellingen aangewezen, alsmede de getuigschriften omschreven, welke met het getuigschrift, vermeld in artikel 57, eerste lid, worden gelijkgesteld.

TITEL V.

Van de akten van bekwaamheid.**Artikel 64.**

Ieder jaar wordt de gelegenheid gegeven om op grond van met goed gevolg afgelegde examens akten van bekwaamheid voor het voorbereidend-hooger onderwijs te verkrijgen.

Artikel 65.

1. Eene akte kan worden verkregen voor ieder der vakken:

a. de Nederlandsche taal en letterkunde;

b. de Fransche taal en letterkunde;

c. de Duitsche taal en letterkunde;

d. de Engelsche taal en letterkunde;

e. de geschiedenis;

f. de staatswetenschappen;

g. de aardrijkskunde;

h. de wis- en sterrekunde;

i. de wis- en natuurkunde;

k. de scheikunde;

l. de plant- en dierkunde.

2. De akte voor een der vakken, vermeld in het eerste lid van dit artikel, wordt verkregen ten gevolge van het achtereenvolgens afleggen van twee examens: het examen A en het examen B.

3. Zij, die het examen A in een der vakken, vermeld onder *h*, *i*, *k* en *l* van het eerste lid van dit artikel, met goed gevolg hebben afgelegd en later een getuigschrift van met goed gevolg

afgelegd examen A voor een ander van deze vakken wenschen te verkrijgen, zijn vrijgesteld van het onderzoek in die onderdeelen, van welke de kennis ook bij eerstbedoeld examen geëischt wordt.

Artikel 66.

1. Zij, die eene akte verlangen voor een der vakken, vermeld onder *h* en *i* van artikel 65, eerste lid, en den rang van officier der genie of der artillerie of van officier der zeemacht hebben verkregen, zijn vrijgesteld van het examen A in die vakken.

2. Zij, die eene akte verlangen voor een der vakken, vermeld onder *k* en *l* van artikel 65, eerste lid, en in het bezit zijn van een getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in de faculteit der wis- en natuurkunde, met bevoegdheid tot het uitoefenen der artseneijbereidkunst in haar geheel omvang, of van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd theoretisch apothekersexamen, vermeld in artikel 13 der wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* n°. 222), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 16 Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 212), zijn vrijgesteld van het examen A in die vakken.

Artikel 67.

1. Tot het afleggen van het examen A voor de akte voor een der vakken, vermeld in artikel 65, eerste lid, worden slechts toegelaten:

a. zij, die in het bezit zijn van een getuigschrift, als vermeld in artikel 57, eerste lid, of van een daarmede door deze wet gelijkgesteld getuigschrift;

b. zij, die, den leeftijd van vijf en twintig jaren bereikt hebbende, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken tot het examen worden toegelaten op grond van eene verklaring van de faculteit, voor welke zij het examen wenschen af te leggen, dat zij voldoende algemeene ontwikkeling en geschiktheid bezitten voor de studie van het door hen gekozen vak.

2. Vreemdelingen, die in het bezit zijn van een getuigschrift van met goed gevolg afgelegd examen, in hun eigen land afgegeven, en eene akte verlangen voor een der vakken, vermeld onder *b*, *c* en *d* van artikel 65, eerste lid, kunnen, ook voor zoover zij hunne bevoegdheid tot het afleggen van het examen niet ontleenen aan de bepalingen van het eerste lid van dit artikel, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, na ingewonnen advies van de faculteit, voor welke zij het examen wenschen af te leggen, tot het examen A voor eene der bovenbedoelde akten worden toegelaten.

Artikel 68.

1. De examens A en B, vermeld in artikel 65, tweede lid, worden afgenomen:

a. wat betreft de examens voor de akten, vermeld onder *a* tot en met *e* van artikel 65, eerste lid, door de faculteiten der letteren en wijsbegeerte aan de universiteiten, in artikel 63, derde lid, vermeld, aan welke in die vakken onderwijs wordt gegeven;

b. wat betreft het examen voor de akte, vermeld onder *f* van artikel 65, eerste lid, door de faculteiten der rechtsgeleerdheid aan de universiteiten, in artikel 63, derde lid, vermeld, aan welke in dat vak onderwijs wordt gegeven;

c. wat betreft de examens voor de akten, vermeld onder *g* tot en met *l* van artikel 65, eerste lid, door de faculteiten der wis- en natuurkunde aan de universiteiten, in artikel 63, derde lid, vermeld, aan welke in die vakken onderwijs wordt gegeven.

2. Voor het afnemen van deze examens kunnen de faculteiten, in het eerste lid van dit artikel bedoeld, worden aangevuld met een of meer deskundigen buiten de universiteit door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken daartoe aan te wijzen.

3. De examens worden, voor zooveel zij mondeling worden afgenomen, in het openbaar gehouden.

4. De inrichting en de omvang dezer examens, het tijdstip

op hetwelk zij worden gehouden, en al wat verder daarop betrekking heeft, wordt vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

5. De deskundigen, bedoeld in het tweede lid van dit artikel, genieten uit 's Rijks kas vergoeding voor reis- en verblijfkosten. Bovendien kan hun het genot van vacatiegelden worden toegekend.

Artikel 69.

1. Voor het afleggen van elk der examens A en B in een der vakken, vermeld in artikel 65, eerste lid, wordt, bij vooruitbetaling, vijftiengulden voldaan. Deze gelden worden in 's Rijks schatkist gestort.

2. In geval van afwijzing wordt voor de eerste herhaling van de in dit artikel bedoelde examens geene betaling gevorderd.

Artikel 70.

1. Wegens het met goed gevolg afleggen van het examen A, bedoeld in artikel 65, tweede lid, wordt een getuigschrift, wegens het met goed gevolg afleggen van het examen B, bedoeld in artikel 65, tweede lid, eene akte uitgereikt.

2. Modellen van het getuigschrift en van de akte, in het eerste lid van dit artikel bedoeld, worden door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld.

Artikel 71.

1. Aan hen, die in het bezit zijn van eene akte voor een der vakken, vermeld onder *a* tot en met *e* van artikel 65, eerste lid, of van eene daarmede in artikel 22, eerste lid, onder *b* en *c* gelijkgestelde bevoegdheid, of die in de faculteit der letteren en wijsbegeerte het doctoraal examen met goed gevolg hebben afgelegd en daarbij onderwijsbevoegdheid hebben verkregen voor Grieksch of Latijn, geeft het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd examen A voor een der andere vakken, vermeld onder *a* tot en met *e* en *g* van artikel 65, eerste lid, of het bezit van eene akte voor een der vakken, vermeld onder *a* tot en met *f* van artikel 57 der middelbaar-onderwijswet ook voor dat vak gelijke bevoegdheid als die, welke aan de akte voor voorbereidend-hooger onderwijs is toegekend.

2. Aan hen, die in het bezit zijn van eene akte voor een der vakken, vermeld onder *e*, *f* en *g* van artikel 65, eerste lid, of van eene daarmede in artikel 22, eerste lid, onder *c*, *d* en *e* gelijkgestelde bevoegdheid, geeft het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd examen A voor een der andere vakken, vermeld onder *e*, *f* en *g* van artikel 65, eerste lid, of het bezit van eene akte voor een der vakken, vermeld onder *e* en *f* van artikel 57 der middelbaar-onderwijswet, ook voor dat vak gelijke bevoegdheid als die, welke aan de akte voor voorbereidend-hooger onderwijs is toegekend.

3. Aan hen, die in het bezit zijn van eene akte voor een der vakken, vermeld onder *h*, *i*, *k* en *l* van artikel 65, eerste lid, of van eene daarmede in artikel 22, eerste lid, onder *f*, *g* en *h*, en artikel 22, tweede en derde lid, gelijkgestelde bevoegdheid, geeft het bezit van het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd examen A voor een der andere vakken, vermeld onder *g* tot en met *l* van artikel 65, eerste lid, of het bezit van eene akte voor een der vakken, vermeld onder *f*, *g*, *h* en *i* van artikel 57 der middelbaar-onderwijswet ook voor dat vak gelijke bevoegdheid als die, welke aan de akte voor voorbereidend-hooger onderwijs is toegekend.

Artikel 72.

1. Zij, die in het bezit zijn van eene der bevoegdheden tot het geven van voorbereidend-hooger onderwijs, vermeld in artikel 22, moeten, om tot leeraar aan een openbaar of een ingevolge artikel 44 aangewezen bijzonder lyceum benoemd te kunnen worden, een getuigschrift overleggen, uit hetwelk blijkt, dat zij tot het geven van schoolonderwijs, ook uit een paedagogisch oogpunt, theoretisch en practisch voldoende zijn voorbereid.

2. De voorwaarden, onder welke dit getuigschrift wordt verleend, worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

3. De bepaling van het eerste lid van dit artikel is niet toepasselijk op hen, die uitsluitend belast worden met het onderwijs in de Hebreëwsche taal.

TITEL VI.

Van het toezicht.

Artikel 73.

Het toezicht op de lycea is, onder het oppertoezicht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, opgedragen aan:

a. plaatselijke commissiën, door de gemeenteraden te benoemen;

b. inspecteurs.

Artikel 74.

1. Het getal der inspecteurs wordt door Ons bepaald.
2. Zij worden door Ons benoemd en ontslagen.
3. Zij genieten uit 's Rijks schatkist eene jaarwedde, benevens vergoeding van reis- en verblijfkosten.

4. Zij bekleeden geene ambten of bedieningen zonder Onze toestemming.

5. Het ambtsgebied en de werkkring van iederen inspecteur worden door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken aangewezen.

Artikel 75.

1. De leden der commissiën van toezicht en de inspecteurs leggen, bij de aanvaarding hunner betrekking, den eed of de belofte af, dat zij haar naar behooren en getrouw zullen waarnemen.

2. De eedsaflegging of belofte geschiedt door de leden der commissiën van toezicht in handen van den rechter van het kanton, in hetwelk zij wonen; door de inspecteurs in handen van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

Artikel 76.

De leden der commissiën van toezicht en de inspecteurs zijn bevoegd van de overtredingen dezer wet en der verordeningen op het voorbereidend-hooger onderwijs proces-verbaal op te maken.

Artikel 77.

1. De scholen, vermeld in artikel 73, zijn steeds toegankelijk voor de leden der commissiën van toezicht en voor de inspecteurs.

2. De besturen, rectoren en leeraren zijn gehouden hun de verlangde inlichtingen te geven omtrent de school en het onderwijs.

Artikel 78.

1. De plaatselijke commissiën houden toezicht op de lycea in de gemeente en bezoeken die ten minste twee malen 's jaars. Zij zien toe, dat de wetten en algemeene maatregelen van bestuur betreffende het voorbereidend-hooger onderwijs stipt worden nagekomen. Zij houden aanteekening van het onderwijzend personeel, het getal der leerlingen en den staat van het onderwijs; zij deelen den inspecteur of den inspecteurs, met het toezicht op de lycea in die gemeente belast, de belangrijke veranderingen mede, die hebben plaats gehad en geven alle door hem of hen gevraagde inlichtingen; zij doen zoowel aan den gemeenteraad als aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken de voorstellen, die zij in het belang van het onderwijs noodzakelijk achten.

2. Zij doen jaarlijks vóór den 1sten October aan den gemeenteraad een beredeneerd verslag omtrent den toestand van

het aan hun toezicht toevertrouwd voorbereidend-hooger onderwijs in het vorige schooljaar, en zenden daarvan afschriften aan Gedeputeerde Staten en aan den inspecteur of de inspecteurs, met het toezicht op die scholen belast.

Artikel 79.

1. De inspecteurs zorgen door schoolbezoek voortdurend bekend te blijven met den toestand der scholen, op welke hun het toezicht is opgedragen; zij trachten door overleg met de gemeente- en schoolbesturen, de plaatselijke commissiën, de rectoren en leeraren den bloei van het voorbereidend-hooger onderwijs te bevorderen; zij hebben toegang tot de eindexamens; zij lichten Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken voor omtrent alle onderwerpen, over welke hun bericht wordt gevraagd, en doen hem alle zoodanige voorstellen, als zij in het belang van het voorbereidend-hooger onderwijs noodig achten.

2. Zij doen jaarlijks vóór den 1sten December aan Onzen voornoemden Minister een beredeneerd verslag van den staat van het onderwijs aan de scholen, aan hun toezicht toevertrouwd, over het afgelopen schooljaar.

TITEL VII.

Overgangsbepalingen.

Artikel 80.

Ieder, die op het tijdstip van het in werking treden dezer wet, zonder in strijd met de bestaande verordeningen te zijn, aan een openbaar of een bijzonder gymnasium of aan eene openbare of bijzondere hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus onderwijs geeft, heeft de bevoegdheid, met zijn onderwijs voort te gaan aan het lyceum, hetwelk voor die school in de plaats treedt.

Artikel 81.

1. Zij, die bij het in werking treden dezer wet in het bezit zijn van eene bevoegdheid tot het geven van onderwijs aan een gymnasium of aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus, verworven overeenkomstig de bepalingen van de hooger-onderwijswet, van de wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50), of van de wet van 25 April 1879 (*Staatsblad* n°. 87), behouden diezelfde bevoegdheid tot het geven van onderwijs aan een lyceum.

2. Zij, die in het bezit zijn van een graad van doctor in de klassieke letterkunde, zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in de Latijnsche taal, de Grieksche taal en de geschiedenis aan een lyceum.

3. Zij, die in het bezit zijn van den graad van doctor in de Nederlandsche letterkunde, zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in de Nederlandsche taal, de geschiedenis en de aardrijkskunde aan een lyceum.

4. Zij, die in het bezit zijn van den graad van doctor in de Semitische letterkunde, zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in de Hebreuwsche taal aan een lyceum.

5. Zij, die in het bezit zijn van den graad van doctor in de staatswetenschap, zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in de staatsinrichting van Nederland en zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen aan een lyceum.

6. Zij, die in het bezit zijn van den graad van doctor in de wis- en sterrekunde of van dien van doctor in de wis- en natuurkunde, zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in de wiskunde, de cosmographie, de natuurkunde en de mechanica aan een lyceum; zij, die in het bezit zijn van den graad van doctor in de wis- en natuurkunde, zijn bovendien bevoegd tot het geven van onderwijs in de aardrijkskunde aan een lyceum.

7. Zij, die in het bezit zijn van den graad van doctor in de scheikunde, zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in de scheikunde aan een lyceum.

8. Zij, die in het bezit zijn van den graad van doctor in de aard- en delfstofkunde of van dien van doctor in de plant- en dierkunde, zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in de plant- en dierkunde aan een lyceum.

9. Tot het geven van onderwijs aan een lyceum in de vakken, genoemd in het tweede tot en met achtste lid van dit artikel, zijn ook bevoegd zij, die zijn toegelaten tot de promotie ter verkrijging van den aldaar genoemden doctoralen graad.

10. Tot het geven van onderwijs in de Latijnsche, de Grieksche, de Nederlandsche en de Hebreuwsche talen, de geschiedenis, de aardrijkskunde, de wiskunde, de natuurkunde, de scheikunde en de plant- en dierkunde zijn ook bevoegd zij, die vóór het in werking treden dezer wet het examen, laatstelijk voorafgaande aan dat ter verkrijging van den doctoralen graad (candidaatsexamen), met goed gevolg hebben afgelegd.

11. Zij die in het bezit zijn van een diploma van civiel-ingenieur, van scheepsbouwkundig ingenieur, van werktuigkundig ingenieur of van mijnen-ingenieur, verkregen krachtens de artikelen 61, 63, 64 en 65 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50), zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in de wiskunde, de cosmographie, de natuurkunde, de mechanica en het rechthoekige teekenen aan een lyceum; zij, die in het bezit zijn van een diploma van technoloog, verkregen krachtens artikel 60 van evengenoemde wet, zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in de scheikunde aan een lyceum; zij, die in het bezit zijn van een diploma van architect of bouwkundig ingenieur, verkregen krachtens artikel 62 van evengenoemde wet, zijn bevoegd tot het geven van onderwijs in het rechthoekige teekenen aan een lyceum.

12. Aan de afzonderlijke akten, bedoeld in artikel 76 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50), vermeld in het Koninklijk besluit van 2 Februari 1864 (*Staatsblad* n°. 8) onder K, worden de hieronder bepaalde rechten en bevoegdheden toegekend:

a. de akten K₁, K₂, K₃ en K₄ geven voor het vak, voor hetwelk de akte is verkregen, dezelfde rechten als die, welke in artikel 71 aan het bezit van eene akte, vermeld in artikel 57 der middelbaar-onderwijswet, voor het onderwijs in dat vak aan een lyceum zijn toegekend;

b. de akten K₅, K₆, K₇, K₈, K₉ en K₁₁ geven voor het vak, voor hetwelk de akte is verkregen, gelijke bevoegdheid als de akten, vermeld in artikel 65, eerste lid, onder a, e, f, g, h en i.

13. De akten B voor de vreemde talen, vermeld in artikel 4 der wet van 25 April 1879 (*Staatsblad* n°. 87), geven voor de taal, voor welke de akte is verkregen, gelijke bevoegdheid als de akten, vermeld in artikel 65, eerste lid, onder b, c en d.

14. De akten A voor de vreemde talen, vermeld in artikel 4 der wet van 25 April 1879 (*Staatsblad* n°. 87), geven voor de taal, voor welke de akte is verkregen, dezelfde rechten als die, welke in artikel 71 aan het bezit van eene akte A voor een der andere vakken, vermeld onder a tot en met e en g van artikel 65, eerste lid, voor het onderwijs in die taal aan een lyceum zijn toegekend.

Artikel 82.

Zij, die bij het in werking treden dezer wet in het bezit zijn van eene akte B, vermeld in de artikelen 70, 71 en 72 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50), of van eene akte, vermeld in het eerste lid van artikel 74 onder a, b en c van dezelfde wet, of van eene akte B, vermeld in artikel 4 der wet van 25 April 1879 (*Staatsblad* n°. 87), zijn bevoegd tot het afleggen van het examen A in een ander vak voor eene der akten, vermeld in artikel 65, eerste lid.

Artikel 83.

1. De getuigschriften, vermeld in de artikelen 11 en 12 der hooger-onderwijswet, worden gelijkgesteld met de getuigschriften, vermeld in artikel 57, eerste lid, zoodanig dat het getuigschrift

voor de faculteit der godgeleerdheid, der rechtsgeleerdheid of der letteren en wijsbegeerte wordt gelijkgesteld met het getuigschrift, vermeld in artikel 57, derde lid onder *a*, en het getuigschrift voor de faculteit der geneeskunde of der wis- en natuurkunde wordt gelijkgesteld met het getuigschrift, vermeld in artikel 57, derde lid onder *b*.

2. Het getuigschrift van met goed gevolg afgelegd eind-examen voor de hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus, vermeld in artikel 66 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50), en het getuigschrift, vermeld in artikel 123 der hooger-onderwijswet, worden gelijkgesteld met het getuigschrift, vermeld in artikel 57, derde lid onder *c*.

Artikel 84.

1. Gemeenten, die krachtens artikel 17 dezer wet tot het oprichten en instandhouden van lycea gehouden zijn, voldoen aan die verplichting binnen een termijn van uiterlijk drie jaren, te rekenen van het tijdstip, op hetwelk deze wet in werking treedt, of de bevolking der gemeente, blijkens de alsdan laatste tienjarige volkstelling, boven het cijfer van twintig duizend geklommen is.

2. Indien het Rijk in eene gemeente, als bedoeld in artikel 16, een Rijkslyceum vestigt, wordt hiertoe binnen een termijn van uiterlijk drie jaren, te rekenen van het tijdstip, op hetwelk deze wet in werking treedt, overgegaan.

Artikel 85.

In de hooger-onderwijswet vervallen:

- 1°. in artikel 1 de woorden: „en voorbereiding”;
- 2°. in artikel 4 het woord: „gymnasia” en de achter dat woord geplaatste punt komma;
- 3°. Hoofdstuk I van Titel II;
- 7°. Hoofdstuk III van Titel III.

Artikel 86.

1. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

2. Wij behouden Ons voor het tijdstip voor het inwerking-treden van artikel 85, ten hoogste drie jaren later te bepalen dan het tijdstip, in het voorgaande lid bedoeld.

3. Op het tijdstip van de inwerkingtreding van het in het voorgaande lid vermelde artikel worden in alle wetten, in welke voorkomen de woorden „hogere burgerschool met vijfjarigen cursus” of het woord „gymnasium”, daarvoor gelezen het woord „lyceum” en, in welke voorkomen de woorden „hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus” of het woord „gymnasia”, daarvoor gelezen het woord „lycea”.

Artikel 87.

Deze wet kan worden aangehaald onder den titel van „Voorbereidend-hoogeronderwijswet”.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te den

De Minister van Binnenlandsche Zaken,